

- він не може розголошувати відомості про особисте життя заявника та інших причетних до заяви осіб без їхньої на те згоди;
- здійснює парламентський контроль за дотриманням права на доступ до публічної інформації;
- Секретаріат Уповноваженого забезпечує оприлюднення та надання інформації за запитами, адресованими Уповноваженому з прав людини, відповідно до Закону України "Про доступ до публічної інформації" за його дорученням.

Отже, визначені на сучасному етапі повноваження Уповноваженого є доволі широкими. Вони сприяють більш якісному функціонуванню інституту, юридично закріплює їх як невід'ємну міру можливої поведінки омбудсмана та сприяє виконанню ним своїх функцій, а також є його невід'ємним елементом конституційно-правового статусу.

Список використаних джерел і літератури:

1. Марцеляк О. В. Конституційно-правовий статус інституту омбудсмана: світовий досвід та українська модель: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. Одеса, 2004.
2. Стасюк О. Л. Адміністративно – правові засади діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у сфері реалізації правозахисної функції держави. *Право і суспільство*. 2018. № 5. С. 142-146.
3. Лазарева Л. О. Реформування інституту Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: теоретико – методологічний аспект. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. 2014. № 2. С. 231-240.
4. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997. № 1052-XI. Дата оновлення: 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 5.11.2021).

Крістіна БОРИМСЬКА,

учениця 10 класу,

Науковий ліцей

Житомирського державного університету імені Івана Франка,

Житомир, Україна

ЛАТЕРАНСЬКІ УГОДИ ЯК ПЕРЕДУМОВА СТВОРЕННЯ ДЕРЖАВИ ВАТИКАН

Ватикан – центр римсько-католицької церкви, абсолютна теократична монархія. За своєю територією Ватикан найменше державне утворення в світі, розташований у західній частині Риму, на пагорбі Монте-Ватикано звідки й

походить його назва. Починаючи з часів раннього середньовіччя, Ватикан брав активну участь у міжнародному житті, виступаючи не тільки як керівний центр однієї з найбільших релігійних організацій світу, але й як суверенне державне утворення.

Спірне міжнародне положення Найсвятішого Престолу стало більш ясним у результаті укладення угоди між Святим Престолом та Італією від 11 лютого 1929 року так званого Латеранського договору (назва походить від Латеранського палацу на території Ватикану, де й відбувались переговори) [1, с. 814]. Документ включав у себе договір, конкордат та фінансову конвенцію. Вже 7 червня 1929 року парламент Італії ратифікував цю угоду, відповідно санкціонування її здійснив і Папа Римський. Після обміну ратифікаційними грамотами цей цілісний комплексний правочин набув чинності і міжнародно-правового визнання [2, с. 247].

Латеранські угоди повністю зняли актуальність «римського питання» з міжнародного денного порядку. Папа Римський став політично незалежним государем, оскільки договір проголосив «повний суверенітет та юрисдикцію Святого Престолу над Ватиканом». Був підтверджений державний статус католицизму в Італії. В свою чергу папа Пій IX визнав Італію з Римом в якості столиці та фашистський режим.

Латеранські угоди є двостороннім договором, причому його дія не розповсюджується на інших членів міжнародного суспільства, а останні в основному визнавали їх та Святий Престол як суб'єкт міжнародного права [3, с. 6].

Отже, перший документ Латеранських угод під назвою «Договір між Святим Престолом та Італією» починається преамбулою, а далі містить 27 статей.

У преамбулі зазначено, що Святий Престол та Італія вважають необхідним усунути будь-яку причину непорозуміння між ними, що дозволить остаточно і безповоротно вирішити «проблему Риму», яка виникла з приєднанням Риму до Королівства Італія в 1870 році. Щоб забезпечити абсолютну і чітку незалежність Святого Престолу, він повинен гарантувати свій повний суверенітет у сфері міжнародного права. З цієї причини вважається необхідним заснувати державу-місто Ватикан з відповідними процедурами та визнати повну власність і виключна влада і суверенна юрисдикція Святого Престолу.

Очевидно, недоцільно розглядати докладно усі 27 статей Політичного договору, тому вважаємо за доцільне звернути увагу на найбільш характерні з них.

Так, у ст. 1 записано, що католицька римська релігія є єдиною державною релігією Італії. Святий Престол отримував всю повноту суверенної влади у сфері контролю над структурою та ієрархією державної релігії Італії.

У ст. 2 офіційно визнавався світський суверенітет Папи Римського в особі трьох складових: самого Понтифіка, Римської курії як адміністративної влади та Святого Престолу як релігійного суверена.

У ст. 3 закріплювався статус суверенної території за Ватиканським пагорбом, який після 1860 р. став центром релігійної влади Римо-Католицької Церкви. Латеранська угода перетворила його в «Місто Ватикан». Отже, Ватикан перетворювався в окрему державу, що мала дві іпостасі – релігійну (уособлена в системі його влади) та світську (уособлена в його громадянах). Владу над обома іпостасями отримував Святий Престол. Кордони Ватикану затверджувались окремим планом, що додавався до Латеранської угоди.

У ст. 4 наголошувалося, що суверенітет і виключна юрисдикція, які Італія визнає за Святим Престолом над Містом Ватикан, означають, що стосовно нього не допускається будь-яке втручання з боку італійського уряду і що в ньому не існує жодної іншої влади, крім влади Святого Престолу.

У ст. 18 йшлося про передачу у власність Святого Престолу різних сакральних споруд, палаців, іншої нерухомості, причому навіть розташованих поза територією Ватикану.

І нарешті в одній із завершальних статей Політичного договору містилася заява про нейтралітет Ватикану: «Стосовно суверенітету, який охоплює і сферу міжнародних відносин, Святий Престол заявляє, що має намір залишатися осторонь від світського суперництва між іншими державами, якщо тільки конфліктуючі сторони не апелюватимуть до нього як носія місії миру. Унаслідок цього Місто Ватикан буде завжди і за будь-яких умов вважатися територією нейтральною і недоторканною» [4, с. 1-9].

Конкордат Латеранського договору регулює відносини між італійською державою з італійською церквою в релігійних і цивільних справах та визначає наступне:

1. Вихідними днями були визначені 10 релігійних свят та неділя (ст. 11);
2. Всі єпископи зобов'язані будуть принести клятву вірності державі, мати італійське громадянство та володіти мовою (ст. 20);
3. Італія визнавала законність католицьких шлюбів та підсудність справ, що виникали внаслідок цих відносин, церковним судам.
4. У ст. 30 Конкордату Італійська держава робила суттєву відмову від нагляду й опіки над церковними інституціями і загалом від будь-якого втручання в управління церковним майном.

5. У податковій сфері були скасовані (ст. 29) всі спеціальні податки, що обтяжували церковні інституції культу і релігії.

6. Встановлювався новий принцип співпраці між державою і Церквою у сфері навчання. Релігійне навчання здійснювалося в публічних початкових і середніх школах за програмами, встановленими за спільною згодою між державою і Апостольською Столицею.

Загалом Конкордат ще раз підтверджує надані Святому Престолу свободи та надавав прав регулювати питання у сфері релігії та освіти.

Третій документ Латеранських угод – Фінансова конвенція мала цілком утилітарне призначення, адже нею врегульовувалися фінансові питання, тобто збитки, завдані Святому Престолу ліквідацією Папської держави, що позбавило папство великих маєтностей. За підписаною конвенцією уряд Італії погодився виплатити 750 млн. лір та надати цінних паперів на 1 млрд. лір (ст. 1), а Святий Престол відмовився від будь-яких матеріальних чи територіальних претензій до Італійської держави [5, с. 134-137].

Отже, Латеранські угоди мали велике значення для становлення Ватикану, адже їх укладення поклало край конфлікту між Папою Римським та італійською державою й надали папській території визначеного державного статусу. Це дозволило Ватикану активно вийти на площину міждержавної політики.

Список використаних джерел та літератури

1. Сироїд Т.Л. Міжнародно-правовий статус Ватикану. URL: <http://arhive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-4/12ctlpcv.pdf>. (дата звернення 17.11.2021).
2. Бись О. С. Правова характеристика Латеранського трактату і його наслідки. *Університетські наукові записки*. 2010. № 2. С. 243-248.
3. Дьяченко С. А. К вопросу о международной правосубъектности Святого Престола. URL: <https://www.mjil.ru/jour/article/viewFile/590/485> (дата звернення 17.11.2021).
4. Договор между Святым престолом и Королевством Италия от 11 февраля 1929 г. URL: https://legalns.com/download/books/cons/vatican_city.pdf (дата звернення 17.11.2021).
5. Гутів Б. І. Становлення та розвиток Держави-міста Ватикан: історико-правове дослідження : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії : 081 – право (галузь знань – 08 «Право») / Богдан Ігорович Гутів ; Міністерство освіти і науки України, Львівський національний університет імені Івана Франка, Національний університет «Львівська політехніка». – Львів, 2020. – 253 с.